

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Visie Verus op internetconsultatie wetsvoorstel toekomstgericht onderwijsaanbod.

Algemeen

In de afgelopen jaren heeft Verus een aantal publicaties gemaakt over leerlingendaling en de manieren om daar mee om te gaan. In die publicaties besteedt Verus veel aandacht aan samenwerking tussen schoolbesturen en gemeenten. Samenwerking is vaak de beste manier om de leerlingendaling aan te pakken. Verus merkt ook in de praktijk dat veel besturen zich verantwoordelijk voelen voor het onderwijs in hun regio en de samenwerking zoeken. Toch is Verus kritisch op dit voorstel. We zullen dat in de onderstaande paragrafen uiteenzetten.

Verplichte regionale samenwerking

Het wetsvoorstel toekomstgericht onderwijsaanbod beoogt het onderwijs de verplichting op te leggen om door middel van periodiek regionaal overleg het onderwijsaanbod af te stemmen op de verwachte toekomstige vraag van de leerlingen en de ouders. De Minister beoogt dit overleg primair te laten plaatsvinden op het niveau van de regio die door de Minister is aangewezen voor het samenwerkingsverband passend onderwijs. Voor het overleg kan ook een andere gebiedsindeling worden gekozen. Daarvoor moeten alle besturen het met elkaar eens zijn. Aan dit voorstel kleven een aantal bezwaren.

- 1 Met dit voorstel wordt wederom een bekostigingsvoorwaarde gecreëerd waaraan scholen moeten voldoen en waarop de inspectie controleert. Verus is tegen het alsmaar toenemende aantal bekostigingsvoorwaarden en deugdelijkheidseisen. De zwaarwegende noodzaak voor het stellen van deze voorwaarden en eisen ontbreekt hier. De Raad van State wees hier al vaker op. Bovendien stelt de Minister veel voorwaarden aan de inhoud van het plan die wederom de inrichtingsvrijheid beperken. Verus denkt dat er lichtere vormen van samenwerking mogelijk zijn waarbij de autonomie van het schoolbestuur beter gewaarborgd blijft.
- 2 Het voorstel spreekt in artikel 16a lid 1 over 'periodiek overleg' in 'de regio' en zegt niets over de vorm van het overleg. Primair wordt met regio bedoeld, het gebied als bedoeld in artikel 18a lid 3 (samenwerkingsverband passend onderwijs). In de toelichting bij dit voorstel wordt echter wel een relatie gelegd met het overleg in het samenwerkingsverband. Daarmee krijgt het samenwerkingsverband een steeds belangrijker positie. Verus is van mening dat dit kan leiden tot de verdere aantasting van autonome beslissingsbevoegdheid en positie van de schoolbesturen. De kans is groot dat samenwerkingsverbanden meer taken op zich gaan nemen en als het ware gedwongen worden tot een hoge mate van professionalisering. Dit kan ertoe leiden dat de samenwerkingsverbanden een extra bestuurslaag gaan vormen die door de eisen van governance steeds losser komt te staan van de schoolbesturen en die meer en meer het handelen van de schoolbesturen gaat bepalen. Schoolbesturen die het schoolse-model hebben gekozen bij passend onderwijs, zullen de druk voelen om meer bevoegdheden bij het samenwerkingsverband te plaatsen. De positie van de samenwerkingsverbanden is ook onduidelijk in de context van de vrijheid van onderwijs. Daarnaast is de geografische omvang van het samenwerkingsverband passend onderwijs vaak veel te groot. Samenwerking in het kader van de leerlingendaling vindt in de regel plaats binnen een veel kleiner gebied. Scholen aan de ene kant van een samenwerkingsverband hebben niet zoveel met scholen aan de andere kant van dat verband. Het is al lastig genoeg om binnen het eigen voedingsgebied tot goede afspraken te komen, laat staan wanneer dat gebied veel groter wordt gemaakt. Eén bestuur dat niet wil afwijken van deze indeling kan daarmee het zoeken naar een kleinschaliger gebiedsindeling belemmeren.
- 3 In veel gebieden is sprake van zowel grote als kleine besturen. Er zijn nog steeds veel eenpitters in Nederland. Die menselijke maat wordt alom bejubeld, maar het wordt voor

deze besturen steeds lastiger om aan alle eisen te voldoen. Dat geldt zowel wat betreft deskundigheid als menskracht. Ook dit voorgestelde overleg vereist wederom personele capaciteit. Grote(re) besturen zijn wat dat betreft in het voordeel. De druk, bewust of onbewust, die daar van uit gaat kan ertoe leiden dat kleine besturen akkoord gaan met een gebiedsplan waar ze eigenlijk niet achter staan. Wat dat betreft zien wij een groot verschil tussen het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen in het voortgezet onderwijs en het voorgestelde gebiedsplan in het basisonderwijs.

- 4 Hoewel het logisch is dat gemeenten betrokken zijn bij spreidingsplaatjes, is de ervaring dat gemeenten erg sturend en zelfs dominant kunnen zijn. Vanwege de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting kan het gemeentelijk belang bepalend zijn in de discussie over de toekomstige spreiding van voorzieningen.
- 5 Ook in gebieden waar geen krimp is moeten besturen voldoen aan de voorgestelde wetgeving en een gebiedsplan toekomstbestendig onderwijsaanbod vaststellen. Daarmee dient het niet meer het doel waarvoor het bedoeld is, maar is wederom sprake van een extra eis die aan het onderwijs wordt gesteld. Verus vindt dat nut en middel niet met elkaar in verhouding staan.

Kortom, samenwerking is goed maar deze voorgestelde verplichte vorm van samenwerking wijzen wij af.

Omzetting, verhuizing en uitbreiding met een richting

Verus ziet de school als een waardengedreven gemeenschap waaraan ouders/leerlingen, leerkrachten en bestuur/toezicht samen vorm en inhoud geven. Verus hecht dan ook veel waarde aan de identiteit van de school en begeleidt een groot aantal scholen om daar inhoud aan te geven. Zo begeleiden wij o.a. samenwerkingsscholen waarin zowel het katholieke/christelijke als openbare onderwijs zichtbaar moet zijn. Daarnaast merken wij op dat scholen continu bezig met het aanpassen van het onderwijs aan de eisen die deze tijd stelt en aan de wensen van ouders. Dat doen ze echter wel vanuit een bepaalde identiteit waar ze erg aan hechten, zoals de toelichting bij dit voorstel terecht opmerkt.

Omzetting, verhuizing en uitbreiding met een richting of met openbaar onderwijs zijn nu aan strenge eisen gebonden. Die eisen worden met dit voorstel versoepeld. Soms kan het inderdaad nodig zijn om een van deze maatregelen toe te passen, maar het gevaar van oneigenlijk gebruik is aanwezig. De afwijzingsgronden voor de minister van onderwijs zijn wat dat betreft eng geformuleerd. Alleen wanneer een andere school met opheffing/einde bekostiging wordt bedreigd of wanneer de aanvragende school al in de 'gevaarzone' verkeert wijst de minister een verzoek af. Vergeten wordt dat het hier gaat om krimpgebieden waardoor scholen wellicht niet direct, maar wel op iets langere termijn door een van deze maatregelen in gevaar komen. Daarom pleit Verus voor meer waarborgen om strategisch gebruik te voorkomen.

Nevenvestiging andere richting dan hoofdvestiging en tussentijds splitsen grondgebied

Verus is van mening dat de mogelijkheid om hoofd- en nevenvestiging van verschillende richtingen te laten zijn in een behoefte voorziet. Daarmee kan ook in krimpgebieden een bestaande situatie langer blijven bestaan en een pluriform aanbod in stand worden gehouden. Verus vraagt wel om een nadere toelichting op artikel I, onderdeel C van het wetsvoorstel, voor zover het betreft de vraag of het voorstel zich verdraagt tot de limitatieve gronden voor de totstandkoming van de samenwerkingsschool en de daarvoor getroffen regeling van artikel 17d van de WPO, tegen de achtergrond van de desbetreffende bepaling (en de toelichting daarop) in de Grondwet. Ook het sneller in werking treden van een tussentijdse splitsing van het grondgebied van een gemeente juicht Verus toe.

Woerden, 14 oktober 2015